

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні педагогічної ради
Протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Навчальна програма « Мистецтво 5 - 6 клас: Музичне мистецтво»

Навчальна програма укладена на основі Модельної програми «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори:Л. Кондратова), «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Мистецтво» інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (автор Людмила Кондратова)

**Укладач навчальної програми вчитель музичного мистецтва
Переяславського академічного ліцею ім. Івана Мазепи Переяславської міської ради
Горобець Леся Юріївна.**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Вступна частина.

Особливості опанування мистецтва (музичного мистецтва) пов'язані з його унікальною освітньою місією – формування в людини ціннісних естетичних орієнтацій у процесі впливу на розум і почуття, свідомість і підсвідомість. Художні твори музичного мистецтва здатні пробуджувати креативний потенціал учнів для самореалізації та участі в соціокультурній творчості. Вивчення мистецтва має спрямовуватися на розвиток не лише загальної і художньої культури особистості, а й на низку ключових і предметних компетентностей, формування естетичного імунітету.

Навчальна програма «Мистецтво: музичне мистецтво» для 5-х класів – це комплексна програма для адаптаційного циклу навчання, яка забезпечує наступність між початковою і базовою освітою, гнучкий перехід учнів від молодшого шкільного віку до підліткового, сенситивного для формування цінностей і пошуку життєвих сенсів, розвитку емоційного інтелекту і критичного мислення. Вона розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, яким визначено **мету** мистецької освітньої галузі – цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

1. Компетентнісний потенціал навчальної програми реалізується в таких компетентностях:

1. Вільне володіння державною мовою
2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами.
3. Математична компетентність.
4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій.
5. Інноваційність.
6. Екологічна компетентність.
7. Інформаційно-комунікаційна компетентність
8. Навчання впродовж життя.
9. Громадянські та соціальні компетентності.

10. Культурна компетентність.

11. Підприємливість та фінансова грамотність.

2. Базові знання, закладені в навчальні програмі :

Мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі й напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіамистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття.

Мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; виконавство (хор, соло, ансамбль, гра на музичних інструментах, танець; акторська майстерність тощо); творення візуальних/аудіовізуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проєкт; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо).

Мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне та раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); медіатекст; сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво.

II. Освітня мета , завдання та види діяльності інтегрованого курсу «Мистецтво. 5-6 класи» .

1. Метою програми є цілісний різнобічний розвиток успішної особистості учня у процесі формування мистецької грамотності опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації в міжкультурному комунікаційному просторі; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в сфері мистецької діяльності та комунікації; розкриття творчого потенціалу, залучення до культурних мистецьких подій та процесів в Україні.

2. Досягнення поставленої мети досягається за умови дотримання таких **завдань** загальної мистецької освіти:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб;

- формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ;
- стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації;
- розвиток художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу;
- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі, які передбачають, що учень:

- опановує різні види, жанри та стилі мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва;
- розвиває художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;
- пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект;
- використовує інформаційне й цифрове середовище у власній творчості та художній мистецькій комунікації.

3. Види мистецької діяльності (музична складова курсу):

- **Сприймання творів мистецтва:**

Сприймання та інтерпретація різних видів і жанрів творів музичного мистецтва. Аналіз музичної мови, засобів виразності художніх образів,

Втілення художньої ідеї в творах, способів творення художніх образів у музичних творах, розпізнавання музичних творів, тембрів голосів та тембрів музичних інструментів на слух тощо.

Розпізнавання на слух, зорово базових засобів художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва, наведення прикладів творів.

Сприймання, інтерпретація та аналіз творів театрального, хореографічного мистецтва, кіномистецтва (в т.ч. мультиплікації), циркового мистецтва як прикладів синтезу мистецтв.

Створення художніх образів у процесі виконавської мистецької діяльності

- **Виконання пісень:**

Створення художніх образів у процесі виконання пісень (хором, соло, ансамблем, без супроводу — а капела, з акомпанементом, під фонограму), набуття досвіду здійснення вокальної мелодійної та ритмічної імпровізації.

- **Музикування:**

Створення художніх образів у процесі музикування-гри на музичних інструментах (традиційних та/або електронних музичних інструментах), набуття досвіду здійснення інструментальної, ритмічної імпровізації.

Рухи під музику

Створення художніх образів у процесі виконання рухів під музику, набуття досвіду здійснення танцювальної творчості (пластичної імпровізації, пластичного інтонування).

- **Театралізація, інсценізація, ігрова та проєктна діяльність**

Створення художніх образів у процесі інсценізації пісень, в театралізованій творчості, набуття досвіду здійснення театралізованої імпровізації,

розвиток акторської майстерності, розвиток творчих здібностей в ігровій діяльності, участь у створенні мистецьких проєктів тощо.

- **Ігрова та проєктна діяльність**

Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій, залучення до творчих ігрових видів діяльності.

III. Структура програми та загальна характеристика її складників

Програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за трьома відповідними рубриками «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності».

У рубриці **«Очікувані результати навчання»** конкретизовано вимоги до учнів (окремо для 5 класів) відповідно до запропонованого змісту навчання і з урахуванням чотирьох груп результатів, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти. До результатів варто зарахувати не лише грамотність і досвід в окремих видах мистецтва, а й міжпредметну естетичну компетентність, а також інтегративну медіа- компетентність у сфері мистецтва. Саме вони дають змогу учням вирішувати міждисциплінарні проблеми, наприклад, під час виконання інтегративних галузевих і міжгалузевих проєктів.

Рубрика **«Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу»** побудована із застосуванням навчальних модулів, що оптимізує освітній процес, робить його систематизованим і водночас гнучким, варіативним.

В основу конструювання змісту програми інтегрованого курсу «Мистецтво: Музичне мистецтво» і визначення структури й тематизму кожного року навчання обрано авторську **концепцію поліцентричної інтеграції** (Л. М. Масол), яка детермінує цілісну наскрізну побудову мистецької освіти впродовж усієї вертикалі від початкової до старшої школи на засадах художньо-світоглядних орієнтацій і культурно-мистецьких універсалій. Поліцентрична інтеграція передбачає виокремлення *домінантних* компонентів змісту (музичного та образотворчого), які поєднуються в єдиний тематичний цикл на основі певної художньо-дидактичної суперпозиції, що здатна інтегрувати окремі одиниці змісту.

Таким чином, упродовж усього періоду навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти акцент зроблено не на окремих фактах - персоналіях митців і художніх творах, вибір яких стає виключно прерогативою вчителів, а на фундаментальних мистецьких узагальненнях, тому наскрізна логіка здійснюється за концентрично- спірально-видним принципом структурування змісту, а на окремих етапах – за лінійним принципом.

Важливо зазначити, що система запропонованих тематичних модулів інтегрованого курсу «Мистецтво для 5 і 6 класів» є варіативною: у репрезентованому переліку є модулі *домінантні* (з музичного та образотворчих мистецтв) і *мобільні*, окремі теми яких легко інтегруються в домінантні. Послідовність і обсяг тем учитель може змінювати з огляду на потреби й можливості конкретного закладу освіти, адаптувати до автономного викладання предметів «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», доповнюючи їх темами з інших мобільних модулів.

У рубриці «**Види навчальної діяльності**» подано орієнтовний перелік видів діяльності учнів, в якому переважають художньо-практичні й творчі. Цей перелік може варіюватися і доповнюватися вчителем, вільним у доборі художньо-дидактичного матеріалу, кількості й тематики мистецьких проєктів - індивідуальних, групових, колективних. Надані діяльнісні орієнтири й діяльнісні форми інтеграції запроваджуються через диференційовані завдання різного рівня складності з урахуванням художніх інтересів і можливостей учнів, що сприяє розвитку креативного потенціалу особистості.

Особливості організації освітнього процесу.

Кількість навчальних годин у програмі відповідає *«рекомендованому»* навчальному часу (2 год. на тиждень інтегрований курс «Мистецтво», з них 1- година музичне мистецтво, 1 година – образотворче мистецтво), визначеному Типовою освітньою програмою (затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235).

Освітній заклад обрав *рекомендовану* кількість годин на галузь (2 год. на тиждень), де викладається інтегрований курс «Мистецтво» (2 год на тиждень), як автономні предмети «Музичне мистецтво» (1 год.) та «Образотворче мистецтво» (1 год); але теми із синтетичних мистецтв і медіа, зазначені в модулях програми мають **обов'язково інтегруватися** до змісту домінантних видів мистецтва, адже вимоги до результатів їх опанування учнями, що передбачені Державним освітнім стандартом, не підлягають скороченню. Приміром, до предмету з музичного мистецтва інтегруємо теми насамперед зі сценічних мистецтв (хореографія, театр), а до образотворчого мистецтва – з екранних мистецтв (кінематограф тощо), які належать до спільної візуальної групи.

Оцінювання учнів

Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-х класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є **формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне**. За вибором закладу оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Рекомендовано систему оцінювання результатів навчання в освітніх галузях «Мистецтво: музичне мистецтво» здійснювати на позитивному ставленні до кожного учня, і враховувати не рівень недоліків та прорахунків, а рівень особистих досягнень. Визначення досягнень учнів у рівнях (Високий, Достатній, Середній, Початковий) ,що нададуть змогу об'єктивно, але водночас, не пригнічуючи особистість, оцінити тих, хто не має яскраво виражених музичних здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого або бального може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є **поточний контроль**, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання.

Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонується здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета.

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Звертаємо увагу, що Семестровий контроль може бути комплексним, проводиться у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться.

Загальна тематична структура модельної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» 5-6 клас

Клас	Тема	Кількість годин на тиждень	
		Інтегрований курс «Мистецтво»	
		Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво
5 клас	<i>Тема року: «У колі мистецтв »</i> I. «Мистецька азбука» II. «У колі народних та професійних митців та мисткинь »	<i>Тема року:</i> «У колі мистецтв (музичне мистецтво)»	<i>Тема року:</i> «У колі мистецтв (образотворче мистецтво)»
6 клас	<i>Тема року: Жанри мистецтва</i> «Образи людини в мистецьких жанрах» «Образи природи в мистецьких жанрах»	<i>Тема року:</i> «Жанри музичного і сценічних мистецтв»	<i>Тема року:</i> «Жанри візуальних мистецтв»

Загальна тематична структура навчальної програми «Мистецтво: музичне мистецтво» 5 клас

Клас	Тема	Кількість годин на тиждень
		курс «Мистецтво: Музичне мистецтво»
5 клас	<i>Тема року: «У колі мистецтв: народне та професійне музичне мистецтво »</i> I. «Мистецька азбука» II. «У колі народних та професійних митців та мисткинь»	<i>Тема року: «У колі мистецтв народне та професійне музичне мистецтво».</i>

Тематична структура навчальної програми «Музичне мистецтво» (5 класи)
 35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 3 години — резервний час

Клас	Тема	Теми
Тема року: Види і мова мистецтва		
5 клас	1 модуль: «Мистецька азбука»	1. У колі мистецтв
		2. Розмаїта палітра музичного мистецтва
		3. Із витоків народного мистецтва
		4. Прекрасне у простому
		5. Осінні образи у музиці
		6. Мистецтво форм
		7. Мистецький ансамбль
		8. Мистецтво і сучасність
		9. Мистецтво для дітей
		10. Ритми життя. Ритмічні перетворення у мистецтві
		11. Гармонія і композиція у творах мистецтва
		12. Життя вирує. Динамічні образи в мистецтві
		13. Характер театральних образів
		14. Неймовірні образи в мультиплікації
		15. Художні образи в дитячому кінофільмі
		16. Секрети майстрів та майстринь
	2 модуль: «У колі народних та професійних митців та мисткинь».	Народні мотиви й обереги
		Народні обряди і символи
		Дитячий фольклор та іграшки
		Народні майстри та майстрині
		Народні герої в мистецтві
		Танець у мистецтві
		Зв'язок народного та професійного
		Мелодійні лінії музиці

		Мелодійні лінії музиці (продовження)
		Театральні зустрічі
		Зустрічі мистецтв в театрі
		Циркові образи в мистецтві
		Зустрічі мистецтв в кіно
		Зустрічі мистецтв у кіно
		Анімаційно-ігровий фільм
		Зустрічі мистецтв

5 клас Музичне мистецтво

Зміст навчального матеріалу

Модуль I.

Розділ I: « Народне мистецтво» Народна музика

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Учень/учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в основних засобах музичної виразності, їхньої ролі у створенні музичного образу;
- *називає* особливості народних пісень і танців, народних музичних інструментів;
- *наводить приклади* значення музики в житті, зокрема в побуті, медіапросторі

Діяльнісний компонент

- *дотримується* правил співу;
- *виразно виконує* народні пісні з елементами театралізації, зокрема обрядові, побутові, історичні та ін.;
- *створює* найпростіший ритмічний супровід до пісні;
- *розрізняє* тембри співацьких голосів, звучання українських народних інструментів;
- *застосовує* музичні знання та вміння у власному житті;
- *інтерпретує* зміст прослуханих музичних творів

Види навчальної діяльності

Спів народних і сучасних авторських пісень з пластичним інтонуванням, з імпровізованими жестами й рухами. Інсценізації народних українських обрядів, насамперед поширених у культурному середовищі рідного краю з усвідомленням національної ідентичності через мистецтво.

Гра на елементарних дитячих інструментах, зокрема на вироблених власноруч.

Експериментування зі звуками різних властивостей.

Модуль 2

Ціннісний компонент

- *висловлює* оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу й гордість за нього;
- *пропагує* національну культуру через власну художньо-творчу діяльність;

виявляє повагу та толерантне ставлення до культурного розмаїття різних регіонів світу

Учень/учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* у характерних ознаках програмної та непрограмної, вокальної та інструментальної, хорової та симфонічної музики;
- *орієнтується* в поняттях «вокальна», «інструментальна», «хорова», «симфонічна музика»;
- *розуміє* зв'язок народної і професійної музики;
- *наводить приклади* взаємодії музики та інших видів мистецтва

Сприймання, аналіз, інтерпретація і порівняння творів різних видів мистецтва - музичного, сценічних, візуальних з дотриманням відповідної термінології та норм грамотного українського мовлення. Участь у дискусіях з тем мистецтва, висловлювання власних емоційних вражень, ціннісних ставлень та критичних суджень щодо художніх творів.

Добір видів художньої діяльності для емоційного задоволення, зняття втоми.

(образотворче мистецтво, література, театр, цирк, кіно);

- *називає* різновиди ансамблів та оркестрів

Використання медіа для художньо-творчого самовираження, здійснення віртуальних екскурсій.

Діяльнісний компонент

- *порівнює* твори вокальної та інструментальної музики;
- *передає* музичні образи в малюнках, пластичних імпровізаціях;
- *розрізняє* тембри інструментів симфонічного оркестру;
- *характеризує* засоби музичної виразності;
- *інтерпретує* зміст музичних творів і творів інших видів мистецтва;
- *застосовує* музичні знання та вміння, зокрема форми взаємодії музики з іншими видами мистецтва в процесі комунікації

Ціннісний компонент

- *висловлює* оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва;
- *усвідомлює* загальнолюдські цінності,

транслятором яких є мистецтво.

Наприкінці 5 класу учень/учениця виявляє здатність:

- інтерпретувати зміст музичних творів, зокрема в їх взаємозв'язках з іншими видами мистецтва;
- передавати враження від музики вербальними, художніми засобами, засобами ритмопластики та театралізації;
- виконувати пісні серед однолітків, у родині з рухами та ритмічним акомпанементом;
- розуміти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності;
- висловлювати власні судження про музику та інші види мистецтва, виявляти естетичне ставлення до них;
- брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу музики, співпрацювати в малих і великих групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання музики, використовувати різні друковані джерела інформації про музичне мистецтво в навчально-пізнавальній і соціокультурній діяльності